

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ,
ОБЛІКУ ТА АУДИТУ**

КАФЕДРА ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
наукowo-педагогічної роботи
Л.Є. Момотюк
«01» вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 26. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Ступінь вищої освіти **Бакалавр**

Галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**

Спеціальність **051 «Економіка»**

Освітньо-професійна програма **«Прикладна статистика та бізнес-аналітика»**

Київ
2022 рік

Робоча програма з дисципліни “Економіка підприємства” для студентів спеціальності 051 “Економіка”, «31» серпня 2022 року. – 33 с.

Розробник: **Новіченко Л.С., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, к.е.н., доцент**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри обліку, аудиту та оподаткування

Протокол від «30» серпня 2022 року № 1

Схвалено Вченою радою обліково-статистичного факультету НАСОН

Протокол від «31» серпня 2022 року № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 051 «Економіка»	Обов’язкова
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма: «Прикладна статистика та бізнес-аналітика»	
Змістових модулів – 2		3-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр
		5-й
	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 7	Рівень освіти: перший (бакалаврський)	32 год.
		Практичні, семінарські
		24 год.
		Самостійна робота
		94 год.
		Вид контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни – формування системи базових знань щодо механізму функціонування підприємства в сучасних умовах, формування економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарської та фінансової діяльності підприємства, змісту її окремих напрямів, а також розрахунку показників, що характеризують ефективність та результативність діяльності суб'єкта господарювання.

2.2. Завдання вивчення навчальної дисципліни: вивчення підприємства як суб'єкта господарювання та основних напрямів його діяльності; опанування методологічних та методичних засад планування діяльності підприємства; формування програми виробництва продукції та її реалізації, визначення виробничої потужності підприємства; встановлення складових ресурсного потенціалу підприємства та шляхів його ефективного використання; дослідження теоретичних засад формування й використання трудових ресурсів підприємства та системи їх матеріального стимулювання, методичних підходів до їх аналізу ефективності їх використання; вивчення теоретичних засад формування та використання майнових ресурсів підприємства, методичних підходів до їх аналізу та планування; встановлення порядку формування фінансових ресурсів підприємства; побудова механізмів формування економічних результатів господарської діяльності підприємства та оцінки її ефективності; виявлення напрямів розвитку підприємства, запобігання кризовим явищам та банкрутству, забезпечення економічної безпеки підприємства.

2.3. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- правові основи функціонування підприємства як суб'єкта господарювання;
- структуру ресурсів підприємства, джерела їх формування та напрямки ефективного використання;
- визначення результатів діяльності підприємства;
- методи оцінки ефективності роботи підприємства;
- види цін та методи ціноутворення;
- основні положення організації, планування та державного регулювання діяльності підприємства;
- принципи мотивації трудової діяльності, форми та системи оплати праці на підприємстві;
- порядок формування кошторисів, планування діяльності підприємства;
- методичні основи оцінки фінансово-економічних результатів та ефективності діяльності підприємства.

вміти:

- аналізувати ефективність роботи підприємства;
- проводити оцінку впливу чинників зовнішнього середовища на діяльність підприємства;
- вибирати найбільш перспективні шляхи розвитку виробництва;
- обирати метод ціноутворення та визначати ціну на продукцію;
- розраховувати та аналізувати показники ефективності діяльності підприємства;
- складати кошторис витрат на виробництво продукції;
- оцінювати фінансовий стан підприємства;
- визначати економічну доцільність інвестицій; складати довгострокові та короткострокові плани діяльності підприємства, застосовувати на практиці оперативне планування.

2.4. Найменування компетентностей, формування яких забезпечує вивчення навчальної дисципліни:

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків

2.5. Передумови для вивчення навчальної дисципліни – наявність систематичних та ґрунтовних знань з компонентів професійної підготовки освітньої програми, зокрема «Основи економічної науки», «Мікроекономіка», «Макроекономіка», «Статистика», «Економіка праці та СТВ».

2.6. Програмні результати навчання:

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання

Поняття підприємства як організаційно відокремленої та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери. Місія та цілі підприємства. Головні напрямки діяльності підприємства. Нормативне регулювання здійснення підприємницької діяльності в Україні. Класифікація підприємств за певними ознаками (мета і характер діяльності; форма власності майна; належність капіталу; правовий статус) і форма господарювання; галузево-функціональний вид діяльності; технологічна (територіальна) цілісність і ступінь підпорядкування; розміри за чисельністю працівників). Сучасні форми добровільного та інституційного об'єднання підприємств та організацій (асоціації, консорціум, концерни, корпорації, фінансово-промислові групи, холдинги тощо), їх особливості та ефективність діяльності. Загальна характеристика сучасного ринкового середовища функціонування підприємств та організацій. Сутність, функції і типи сучасного ринку. Загальні принципи та етичні норми господарювання на ринку.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 14]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 2. Основи підприємницької діяльності

Принципи здійснення, форми, типи й моделі підприємницької діяльності. Порядок реєстрації юридичної особи та характеристика основних етапів. Установчі документи підприємства та порядок їх формування, внесення змін. Кінцеві бенефіціарні власники та повідомлення інформації про них. Основні організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Господарські товариства та їх види. Особливості створення та функціонування різних видів господарських товариств. Франчайзинг, як особлива форма організації бізнесу. Виробнича та посередницька діяльність. Формування підприємницького середовища.

Підприємницькі договори (контракти, угоди). Структура та порядок укладання договорів. Типовий зміст, загальні і специфічні умови договору. Формування конкретних умов договору. Підприємницькі дії щодо реалізації бізнес-проектів. Партнерські зв'язки та угоди (операції). Форми співробітництва у сферах виробництва, товарообміну і торгівлі, фінансових відносин. Факторинг та його використання в діяльності суб'єкта господарювання.

Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин. Міжнародний бізнес: поняття, суб'єкти, типи і види. Форми міжнародної підприємницької діяльності. Спільні підприємства в системі міжнародного

бізнесу: мотивація та процедура створення, механізм функціонування. Тенденції і проблеми розвитку спільних підприємств в Україні.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3]

Інформаційні ресурси: [3, 4, 5]

Тема 3. Система управління підприємством

Планування, організація, мотивація і контроль як основні функції управління підприємствами та організаціями (установами). Поняття і класифікація методів управління. Змістовна характеристика економічних, організаційно-розпорядчих і соціально-психологічних методів управління. Організаційні форми реалізації методів управління суб'єктами господарювання різного рівня. Сутність і параметри організаційної структури управління підприємством. Основні типи організаційних структур управління: лінійно-функціональні, дивізійні, матричні. Принципи та етапи процесу побудови організаційних структур управління виробничими і невиробничими підприємствами. Особливості вибору організаційних структур управління для новостворених підприємств різних розмірів і форм власності.

Необхідність і принципи формування вищих органів управління підприємствами та організаціями. Міністерства, комітети, державні корпорації і концерни як вищі органи прямого управління підпорядкованими підприємствами та організаціями. Органи централізованого управління суб'єктами господарювання.

Рекомендована література:

Базова: [2, 4, 5, 6, 7, 10]

Допоміжна: [1, 2, 3, 8, 15]

Інформаційні ресурси: [3, 4]

Тема 4. Трудові ресурси підприємства, мотивація та оплата праці

Сутність та зміст понять «персонал», «трудові ресурси», «кадри», «трудовий потенціал». Категорії персоналу підприємств (керівники, спеціалісти, службовці, робітники). Поділ персоналу за професіями, спеціальностями і кваліфікацією. Виокремлення і характеристика робітників за рівнем кваліфікації. Особливості структури персоналу підприємств та організацій різних типів, розмірів і форм власності. Обґрунтування раціональної структури персоналу підприємств різних типів.

Поняття і основні елементи системи управління персоналом підприємств (організацій) та інших суб'єктів господарювання. Сучасні вимоги до soft skills різних категорій персоналу. Методи оцінки і відбору працівників для різних суб'єктів господарювання. Форми та ефективність підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Особливості систем управління персоналом у фірмах економічно розвинутих зарубіжних країн.

Продуктивність праці як економічна категорія. Методичні підходи до визначення та розрахунку продуктивності праці та її показників на виробничих

підприємствах. Чинники зростання продуктивності праці. Динаміка і резерви підвищення продуктивності праці на підприємствах різних галузей сучасної економіки України. Мотивація як процес стимулювання робітників до ефективної трудової діяльності. Моделі мотивації трудової діяльності. Вимоги до формування системи мотивації праці на підприємствах. Класифікація методів мотивації.

Поняття оплати праці. Основна заробітна плата і додаткова оплата праці. Функції оплати праці та їх реалізація. Сучасна державна політика оплати праці. Механізм державного регулювання та соціального захисту. Політика та основи організації оплати праці на підприємствах (в організаціях). Закон України “Про оплату праці”. Регулювання оплати праці на основі колективного договору. Мінімальна заробітна плата. Тарифно-посадова система оплати праці. Застосовувані форми заробітної плати. Основні системи оплати праці відрядної та почасової форм заробітної плати. Вибір форм і систем оплати праці на підприємствах різних форм власності. Колективні форми організації оплати праці.

Доплати і надбавки як самостійний елемент заробітної плати для компенсації або винагороди за відхилення від нормальних умов роботи. Класифікація доплат. Сутність і види надбавок. Принципи формування системи преміювання персоналу. Організація преміювання окремих категорій персоналу.

Рекомендована література:

Базова: [2,3, 4, 5, 9]

Допоміжна: [1, 2, 3, 4, 9, 13, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 5. Матеріальні активи підприємства

Матеріальні активи як сукупність виробничих фондів та іншого майна підприємства. Взаємозв'язок засобів виробництва і виробничих засобів. Поділ виробничих фондів на основні та оборотні, їх роль у здійсненні процесу виробництва продукції та надання послуг. Майно підприємства соціального призначення.

Вартісна оцінка майнового комплексу. Первісна, відновна, повна, залишкова вартість основних засобів. Класифікація основних засобів за функціональним призначенням та участю у виробничих процесах. Видова (технологічна) структура основних засобів, чинники і тенденції її динаміки на підприємстві. Фізичне та економічне спрацювання основних засобів, їх види та форми усунення. Амортизація основних засобів та методи її нарахування. Просте та розширене відтворення основних засобів.

Соціально-економічне значення підвищення та система показників ефективності відтворення та використання основних засобів. Напрямки інтенсифікації відтворення та шляхи поліпшення використання основних засобів підприємства.

Елементний склад оборотних фондів. Характеристика виробничих запасів, напівфабрикатів власного виготовлення, незавершеного виробництва, витрат

майбутніх періодів. Нормування витрат і розрахунки необхідного обсягу оборотних фондів підприємства. Показники та шляхи кращого використання матеріальних ресурсів. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5]

Тема 6. Нематеріальні активи підприємства

Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Характеристика об'єктів промислової власності (винаходів, промислових зразків, корисних моделей, товарних знаків, знаків обслуговування). Інформаційні технології та програмні продукти. Інші нематеріальні ресурси (ноу-хау, раціоналізаторські пропозиції, найменування місця походження товару, гудвіл фірми). Нематеріальні активи як юридично оформлені права виключного користування об'єктами промислової та інтелектуальної власності. Оцінка та визначення терміну корисної експлуатації нематеріальних активів. Методи нарахування амортизації нематеріальних активів.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5, 8]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 7. Оборотні активи підприємства

Сутнісна характеристика оборотних коштів. Обслуговування оборотними коштами сфер виробництва та обігу. Функціональна та елементна структура оборотних коштів. Нормування оборотних коштів підприємства. Методи розрахунку нормативів оборотних коштів (аналітичний, коефіцієнтний, прямого розрахунку). Обчислення нормативів оборотних коштів у виробничих запасах, незавершеному виробництві, витратах майбутніх періодів, залишках готової продукції. Визначення загального нормативу оборотних коштів для підприємства. Джерела формування оборотних коштів.

Основні показники рівня ефективності використання оборотних коштів: коефіцієнт оборотності і завантаження, тривалість одного обороту, рентабельність; методика їх розрахунку. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів (оптимізація запасів ресурсів і незавершеного виробництва; скорочення тривалості виробничого циклу; поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення; прискорення реалізації виробленої продукції). Проблеми нестачі оборотних коштів і поповнення їх обсягів до нормативного рівня за умов кризової економічної ситуації на підприємстві.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 4, 5]

Тема 8. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства

Інвестиції як найважливіший фінансовий інструмент для створення, функціонування та розвитку суб'єктів господарювання. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Джерела фінансування інвестицій. Прямі та портфельні іноземні інвестиції. Різновиди та структура реальних (виробничих) інвестицій. Технологічна та відтворювальна структура капітальних вкладень, тенденції її зміни у часі.

Розрахунки обсягу потрібних виробничих інвестицій з урахуванням економічної ситуації на ринку і підприємстві (істотне зростання або зменшення попиту на продукцію фірми, урівноваження попиту та пропозиції). Обґрунтування джерел фінансування та обчислення необхідного обсягу капітальних вкладень відповідно до можливих варіантів економічної ситуації на ринку та підприємстві. Види цінних паперів, порядок їх випуску та обігу. Об'єктивна необхідність залучення іноземних інвестицій. Види і форми іноземних інвестицій. Державне регулювання іноземних інвестицій в економіку України. Основні показники оцінки ефективності виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Особливості визначення і показники ефективності випуску та реалізації різних видів цінних паперів.

Змістова характеристика інноваційних процесів: поняття та види. Технічні, організаційні, економічні, соціальні, юридичні інноваційні процеси. Взаємозв'язок між окремими видами інноваційних процесів. Методика визначення ефективності технічних нововведень. Сутність і завдання, складові інноваційної політики підприємства. Чистий прибуток як визначальний показник економічної ефективності технічних новинок (нововведень). Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 7, 12, 13]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4]

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 9. Техніко-технологічна база виробництва

Характеристика техніко-технологічної бази виробництва: поняття і значення. Складові елементи техніко-технологічної бази, способи її формування на підприємстві. Особливості формування виробничої бази підприємств. Змістова характеристика і форми технічного розвитку підприємства (модернізація, капітальний ремонт і заміна діючого обладнання). Діагностика стану технічного розвитку підприємства: сутність, процедура та основні показники. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва. Види

лізингу за окремими класифікаційними ознаками, їх характеристика. Організаційно-правові основи здійснення лізингу. Ефективність лізингових послуг.

Поняття, види і чинники формування виробничої потужності підприємства. Методичні принципи розрахунку виробничої потужності діючого та заново створюваного підприємства. Особливості визначення виробничих потужностей підприємств різних галузей. Установлення і регулювання резервних потужностей на підприємствах. Показники та шляхи підвищення використання виробничих потужностей. Конверсія та диверсифікація виробничих потужностей за ринкових умов господарювання.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 8, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 10. Організація виробництва продукції на підприємстві

Поняття та основні елементи виробничого процесу. Принципи організації виробничого процесу. Сутнісна характеристика, структура і принципи організації виробничих процесів. Виробничий цикл, тривалість виробничого циклу. Організаційні типи виробництва (одиничне, серійне, масове), їх сутнісна характеристика. Дослідно-експериментальне виробництво. Порівняльна характеристика типів виробництва за ступенем їх ефективності. Застосовувані методи організації виробництва. Потокове і непотокове виробництво: ознаки, умови застосування, класифікація. Особливості організації та основні параметри функціонування потокових ліній. Тенденції розвитку потокового виробництва на Україні та інших країнах світу. Сутність і соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва. Об'єктивна необхідність, сутність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 11. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства

Зміст та основні елементи інфраструктури підприємства. Види інфраструктури підприємства. Система технічного обслуговування підприємства: поняття і функції. Ремонтне, інструментальне, транспортне, енергетичне та складське господарства підприємства. Необхідність і спрямованість соціальної діяльності підприємства в умовах сталого розвитку економіки. Планування соціального розвитку підприємства: забезпечення належних умов праці, побуту і проживання працівників; медичного та культурного обслуговування; мотивація трудової діяльності та підвищення ефективності праці. Сучасні проблеми соціального захисту працівників підприємства та шляхи їх вирішення. Визначення капітального будівництва як процесу розширеного відтворення об'єктів основного виробництва та

інфраструктури, а також простого відтворення будівель і споруд. Планування розвитку інфраструктури підприємства.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 12. Прогнозування, планування і регулювання діяльності підприємства

Прогнозування розвитку суб'єктів господарювання: мета, об'єкти та принципи. Економічне прогнозування. Довгострокові, середньострокові і короткострокові прогнози і сфери їх застосування. Планування діяльності та розвитку підприємства. Принципи планування (вибір та обґрунтування цілей, системність, безперервність, оптимальність використання ресурсів, збалансованість). Система планів підприємства. Методи планування діяльності та розвитку підприємства. Стратегічне планування розвитку підприємства. Основні етапи стратегічного планування. Різновиди та методи вибору стратегії: виживання, стабілізації, зростання. Бізнес-планування, його призначення і роль в системі передбачення перспектив розвитку виробництва. Типовий зміст і методика складання окремих розділів бізнес-планів. Розвиток системи стратегічного та бізнес-планування за ринкових умов господарювання. Тактичне та оперативне планування діяльності виробничих підрозділів підприємства, їх відмінність від стратегічного планування. Зміст і можливі розділи тактичних (середньо - і короткострокових) планів підприємства. Основні показники тактичних планів, їх класифікація і призначення. Сутність і системи оперативного планування діяльності виробничих підрозділів підприємства. Напрями вдосконалення тактичного та оперативного планування діяльності підприємства.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 13. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції

Загальна сутнісна характеристика продукції (послуг), її класифікація за економічним призначенням. Номенклатура та асортимент продукції. Товарна, валова і чиста продукція. Поняття, функції і принципи маркетингової діяльності. Виробнича, продуктова та комерційна концепції маркетингу. Стратегія і тактика маркетингу підприємства, їх вплив на формування програми випуску продукції (надання послуг). Порядок формування виробничої програми підприємства, її ресурсне обґрунтування. Система матеріально-технічного забезпечення виробництва, її форми та системи.

Сутність поняття «виробнича програма підприємства». Фактори, що впливають на формування показників виробничої програми підприємства. Етапи та алгоритм формування оптимальної виробничої програми підприємства

в ринковому середовищі. Етапи порядку розробки виробничої програми на основі застосування системного підходу та врахування критеріїв оптимальності. Якість продукції як економічна категорія. Показники та методи оцінки якості продукції. Конкурентоспроможність продукції вітчизняних підприємств на ринку: поняття і рівень. Шляхи підвищення якості та конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств (технічні, організаційні та соціальні). Стандартизація продукції, її складові елементи і принципи здійснення. Сертифікація продукції, її економічне значення. Обов'язкова і добровільна сертифікація виробів. Міжнародні системи сертифікації та національні системи якості. Формування систем якості на вітчизняних підприємствах. Економічна та соціальна ефективність стандартизації і сертифікації продукції. Державне регулювання дотримання вимог стандартів якості продукції. Технічний контроль якості на виробництві, об'єкти та основні види технічного контролю.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 11, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5]

Тема 14. Валові витрати і ціни на продукцію

Сутність та класифікація витрат підприємства. Поняття та характеристика валових витрат підприємства. Порядок формування витрат виробництва і собівартості продукції (послуг). Класифікація витрат на виробництво за окремими ознаками. Критичний обсяг виробництва продукції ("точка беззбитковості"), методи його знаходження. Вплив окремих чинників на зміну критичного обсягу. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції. Витрати на одиницю обсягу товарної продукції. Калькулювання та його місце в економічних розрахунках. Об'єкти калькулювання та калькуляційні одиниці. Типова номенклатура та методика обчислення окремих статей калькуляції. Обґрунтування й вибір стратегії зниження поточних витрат на підприємствах України. Визначення впливу окремих техніко-економічних чинників на зменшення поточних витрат. Поняття, роль і функції ціни в ринковій економіці. Види цін та сфера їх застосування. Методи встановлення ціни: собівартість плюс прибуток; забезпечення фіксованої величини прибутку; за рівнем поточних цін (конкуренції); за рівнем попиту тощо. Система знижок і доплат до ціни. Державне регулювання ціноутворення. Шляхи вдосконалення ціноутворення на продукцію.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5, 6]

Тема 15. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства

Види та напрями діяльності підприємства. Особливості формування фінансового плану підприємства. Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства. Порядок формування фінансових результатів діяльності підприємства. Види прибутку та порядок його розподілу та використання.

Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Види та порядок обчислення різних видів рентабельності. Показники оцінки прибутковості, ліквідності, оборотності, стабільності та ділової активності, методи їх обчислення. Економічний зміст понять "ліквідність" та "платоспроможність". Основні причини виникнення неплатоспроможності підприємства та основні засади її оцінки. Основні показники платоспроможності. Ключові напрями підвищення платоспроможності підприємства.. Економічна суть і загальний методологічний підхід до вимірювання ефективності виробництва, господарської діяльності підприємства. Змістова характеристика видів ефективності: за наслідками – економічної та соціальної; за місцем отримання ефекту – локальної (госпрозрахункової) та народногосподарської; за ступенем збільшення ефекту – первісної та мультиплікаційної; за метою визначення абсолютної та порівняльної. Вимірювання економічної ефективності ресурсів і витрат. Оцінка соціальної ефективності діяльності підприємства.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 10, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5, 6]

Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства

Характеристика економічної безпеки суб'єкта господарювання. Класифікація видів економічної безпеки за типами, сферами життєдіяльності та конкретними предметами. Способи оцінки економічної безпеки підприємства та інших суб'єктів господарювання. Можливі загрози економічній безпеці господарюючого суб'єкта. Збитки від зниження рівня економічної безпеки окремо взятого підприємства і певної їх сукупності. Основні ознаки достатнього рівня економічної безпеки підприємства за умов ринкової системи господарювання. Зниження до критичної межі рівня економічної безпеки як основна причина настання кризового стану підприємства. Поняття економічної кризи підприємства та її види. Розробка програми виходу з економічної кризи. Стратегія забезпечення належної економічної безпеки підприємства. Основні групи чинників, що формують належний рівень економічної безпеки підприємства. Розробка довгострокової стратегії формування високого рівня економічної безпеки підприємства.

Сутнісна характеристика та організаційні форми реструктуризації підприємств. Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) реструктуризації різних організаційних утворень. Методичні підходи до визначення

ефективності реструктуризації різних господарюючих суб'єктів. Вітчизняний та зарубіжний досвід реструктуризації суб'єктів господарювання. Механізм санації та цілі її проведення. Практика, масштаби та ефективність санації господарюючих суб'єктів в Україні. Сутнісна характеристика банкрутства підприємств. Визначення зон ризику і банкрутства та реакція господарюючого суб'єкта на настання кризового фінансово-економічного стану. Процедура офіційного порушення справи про визнання банкрутом того чи іншого підприємства. Основні положення Кодексу України з процедур банкрутства. Масштаби і тенденції банкрутства підприємств в Україні. Процес ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання. Управління майном боржника та оцінка можливих наслідків ліквідації збанкрутілих підприємств (організацій). Комплекс організаційно-економічних заходів і допустима тривалість процесу ліквідації підприємства-банкрута. Форми ліквідації підприємств-банкрутів.

Рекомендована література:

Базова: [2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 15]

Інформаційні ресурси: [1, 3, 4, 5, 6]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
л		п	інд	с.р.	
Змістовний модуль 1. Теоретико-правові засади підприємництва					
Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання	9	2	1	—	6
Тема 2. Основи підприємницької діяльності	9	2	1	—	6
Тема 3. Система управління підприємством	9	2	1	—	6
Тема 4. Трудові ресурси підприємства, мотивація та оплата праці	9	2	1	—	6
Тема 5. Матеріальні активи підприємства	10	2	2	—	6
Тема 6. Нематеріальні активи підприємства	9	2	1	—	6
Тема 7. Оборотні активи підприємства	10	2	2	—	6
Тема 8. Інвестиції та інноваційна діяльність підприємства	7	2	1	—	4
Разом за змістовим модулем 1	72	16	10	—	46
Змістовий модуль 2. Організаційно-методичні засади здійснення підприємствами господарської діяльності					
Тема 9. Техніко-технологічна база виробництва	9	2	1	—	6
Тема 10. Організація виробництва продукції на підприємстві	9	2	1	—	6
Тема 11. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства	10	2	2	—	6
Тема 12. Прогнозування, планування і регулювання діяльності підприємства	10	2	2	—	6
Тема 13. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції	10	2	2	—	6
Тема 14. Валові витрати і ціни на продукцію	10	2	2	—	6
Тема 15. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства	10	2	2	—	6
Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства	10	2	2	—	6
Разом за змістовим модулем 2	78	16	14	—	48
Усього	150	32	24	—	94

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	<p>Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <p>1.1. Поняття підприємства як організаційно виділеної та економічно самостійної первинної ланки економічної сфери.</p> <p>1.2. Місія, множинні цілі і напрямки діяльності підприємства.</p> <p>1.3. Правові основи функціонування підприємства.</p> <p>1.4. Класифікація підприємств та їх види</p> <p>1.5. Сучасні форми об'єднання підприємств</p>	2
2	<p>Тема 2. Основи підприємницької діяльності</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <p>2.1. Суть, основні функції, принципи здійснення і види підприємництва</p> <p>2.2. Основні організаційно-правові форми підприємницької діяльності</p> <p>2.3. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки у підприємницькій діяльності</p> <p>2.4. Форми співробітництва у сферах виробництва, товарообміну, торгівлі та фінансових відносинах</p>	2
3	<p>Тема 3. Система управління підприємством</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <p>3.1. Об'єктивна необхідність і поняття управління суб'єктами господарювання</p> <p>3.2. Планування, організація, мотивація і контроль як основні функції управління підприємством. Принципи управління</p> <p>3.3. Методи управління діяльністю підприємствами</p> <p>3.4. Основні типи організаційних структур управління підприємствами</p> <p>3.5. Вищі органи державного управління підприємствами</p>	2
4	<p>Тема 4. Трудові ресурси підприємства, мотивація та оплата праці</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <p>4.1. Трудові ресурси підприємства, їх характеристика за класифікаційними ознаками.</p> <p>4.2. Структура персоналу підприємства та визначення чисельності окремих категорій працівників</p> <p>4.3. Поняття та особливості системи управління персоналом підприємств</p> <p>4.4. Продуктивність праці персоналу підприємства</p> <p>4.5. Мотивація трудової діяльності працівників</p> <p>4.6. Економічна сутність, форми та системи оплати праці</p>	2

1	2	3
5	<p>Тема 5. Матеріальні активи підприємства</p> <p>План:</p> <p>5.1. Матеріальні активи як сукупність виробничих засобів та іншого майна підприємства</p> <p>5.2. Видова класифікація та структура основних засобів</p> <p>5.3. Оцінка основних засобів підприємства</p> <p>5.4. Характеристика процесу відтворення основних засобів</p> <p>5.5. Амортизація основних засобів та методи її нарахування</p> <p>5.6. Виробнича потужність підприємства</p>	2
6	<p>Тема 6. Нематеріальні активи підприємства</p> <p>План:</p> <p>6.1. Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку</p> <p>6.2. Елементний склад нематеріальних активів</p> <p>6.3. Оцінка та визначення термінів корисної експлуатації нематеріальних активів</p> <p>6.4. Методи амортизації нематеріальних активів</p>	2
7	<p>Тема 7. Оборотні активи підприємства</p> <p>План:</p> <p>7.1. Елементний склад оборотних активів і їх характеристика</p> <p>7.2. Нормування витрат і розрахунки необхідного обсягу оборотних активів підприємства</p> <p>7.3. Основні показники рівня ефективності використання оборотних активів</p> <p>7.4. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення</p>	2
8	<p>Тема 8. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства</p> <p>План:</p> <p>8.1. Поняття, склад і структура інвестицій.</p> <p>8.2. Визначення необхідного обсягу і джерел фінансування виробничих інвестицій.</p> <p>8.3. Формування і регулювання фінансових інвестицій на підприємстві.</p> <p>8.4. Оцінка ефективності виробничих і фінансових інвестицій</p> <p>8.5. Поняття інновацій та їх класифікація</p> <p>8.6. Інноваційний процес та його характеристики</p> <p>8.7. Сутність і завдання, складові інноваційної політики підприємства</p>	2

1	2	3
9	<p>Тема 9. Техніко-технологічна база виробництва</p> <p>План:</p> <p>9.1. Характеристика техніко-технологічної бази виробництва</p> <p>9.2. Складові техніко-технологічної бази і шляхи її формування на підприємстві</p> <p>9.3. Характеристика і форми технічного розвитку підприємства</p> <p>9.4. Організаційно-економічне управління технічним розвитком підприємства</p> <p>9.5. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва.</p>	2
10	<p>Тема 10. Організація виробництва продукції на підприємстві</p> <p>План:</p> <p>10.1. Характеристика та структура виробничого процесу</p> <p>10.2. Принципи організації виробничого процесу</p> <p>10.3. Організаційні типи виробництва</p> <p>10.4. Методи організації виробництва</p>	2
11	<p>Тема 11. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства</p> <p>План:</p> <p>11.1. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства</p> <p>11.2. Система технічного обслуговування підприємства</p> <p>11.3. Планування соціального розвитку підприємства</p> <p>11.4. Відтворення і розвиток інфраструктури підприємства</p>	2
12	<p>Тема 12. Прогнозування, планування і регулювання діяльності підприємства</p> <p>План:</p> <p>12.1. Прогнозування розвитку суб'єктів господарювання</p> <p>12. 2. Планування як основна функція управління</p> <p>12.3. Система планів підприємства</p> <p>12.4. Сутність та основні етапи стратегічного планування підприємства</p>	2
13	<p>Тема 13. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції</p> <p>План:</p> <p>13.1. Поняття, класифікація та показники обсягу продукції</p> <p>13.2. Функції, принципи і концепції маркетингової діяльності на підприємстві</p> <p>13.3. Матеріально-технічне забезпечення виробництва</p> <p>13.4. Якість і конкурентоспроможність продукції</p> <p>13.5. Стандартизація і сертифікація продукції</p>	2

1	2	3
14	<p>Тема 14. Валові витрати і ціни на продукцію</p> <p>План:</p> <p>14.1. Загальна характеристика витрат підприємства, їх класифікація і структура</p> <p>14.2. Кошторис виробництва: зміст та методика обчислення</p> <p>14.3. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції.</p> <p>14.4. Витрати на одиницю обсягу товарної продукції</p> <p>14.5. Обчислення собівартості окремих виробів</p> <p>14.6. Стратегія і шляхи зниження поточних витрат на підприємстві</p>	2
15	<p>Тема 15. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства</p> <p>План:</p> <p>15.1. Характеристика фінансової діяльності підприємства</p> <p>15.2. Фінансовий план підприємства</p> <p>15.3. Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства</p> <p>15.4. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства</p>	2
16	<p>Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства</p> <p>План:</p> <p>18.1. Економічна безпека суб'єктів господарювання</p> <p>18.2. Стратегія формування високого рівня економічної безпеки підприємства</p> <p>16.3. Характеристика та організаційні форми реструктуризації підприємства</p> <p>16.4. Санація (фінансове оздоровлення) підприємства</p> <p>16.5. Нормативне регулювання процедури банкрутства в Україні</p> <p>16.6. Процес ліквідації (припинення діяльності) збанкрутілого суб'єкта господарювання</p>	2
Разом		32

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	<p>Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття підприємства та його основні характеристики. 2. Класифікація підприємств. 3. Загальна структура підприємства. 4. Добровільні та інституціональні об'єднання підприємств. 5. Поняття і характеристика ринкового середовища. 6. Складові елементи ринкової інфраструктури 	1
2	<p>Тема 2. Основи підприємницької діяльності</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державна політика активізації підприємницької діяльності 2. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки у підприємницькій діяльності 3. Форми співробітництва у сферах виробництва, товарообміну, торгівлі та фінансових відносинах 4. Тенденції розвитку міжнародних економічних відносин. Міжнародний бізнес 5. Спільні підприємства в системі міжнародного бізнесу 	1
3	<p>Тема 3. Система управління підприємством</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Планування, організація, мотивація і контроль як основні функції управління підприємством. 3.2. Принципи управління та їх характеристика 3.3. Типи організаційних структур управління підприємствами 	1
4	<p>Тема 4. Трудові ресурси підприємства, мотивація та оплата праці</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Трудові ресурси підприємства та їх класифікація. 4.2. Система управління персоналом підприємства 4.4. Методи оцінки та відбору працівників для підприємства 4.5. Продуктивність праці персоналу підприємства 4.6. Мотивація трудової діяльності працівників 4.7. Економічна сутність, форми та системи оплати праці 4.8. Додаткова заробітна плата та порядок її формування. 	1
5	<p>Тема 5. Матеріальні активи підприємства</p> <p style="text-align: center;">План:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Класифікація, оцінка та структура основних засобів 5.2. Амортизація основних засобів та методи її нарахування 5.3. Напрями інтенсифікації відтворення та шляхи ефективнішого використання основних фондів підприємства 	2

1	2	3
6	<p>Тема 6. Нематеріальні ресурси та активи</p> <p>План:</p> <p>6.1. Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства</p> <p>6.2. Поняття та елементний склад нематеріальних активів</p> <p>6.3. Оцінка нематеріальних активів</p> <p>6.4. Методи нарахування амортизації нематеріальних активів</p>	1
7	<p>Тема 7. Оборотні активи підприємства</p> <p>План:</p> <p>7.1. Елементний склад оборотних активів та їх характеристика</p> <p>7.2. Нормування витрат і розрахунок необхідного обсягу оборотних активів підприємства</p> <p>7.3. Оцінка ефективності використання оборотних активів</p> <p>7.4. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів</p>	2
8	<p>Тема 8. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства</p> <p>План:</p> <p>8.1. Поняття, склад і структура інвестицій.</p> <p>8.2. Формування і регулювання фінансових інвестицій на підприємстві.</p> <p>8.3. Оцінка ефективності виробничих і фінансових інвестицій.</p> <p>8.4. Поняття, змістовна характеристика і види інноваційних процесів</p> <p>8.5. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень та ефективності технічних нововведень</p>	1
9	<p>Тема 9. Техніко-технологічна база виробництва</p> <p>План:</p> <p>9.1. Характеристика виробництва</p> <p>9.2. Складові техніко-технологічної бази і шляхи її формування на підприємстві</p> <p>9.3. Характеристика і форми технічного розвитку підприємства</p> <p>9.4. Лізинг: сутність, види, особливості здійснення</p>	1
10	<p>Тема 10. Організація виробництва продукції на підприємстві</p> <p>План:</p> <p>10.1. Характеристика та структура виробничого процесу</p> <p>10.2. Принципи організації виробничого процесу</p> <p>10.3. Організаційні типи виробництва</p> <p>10.4. Методи організації виробництва</p> <p>10.5. Суть і соціально-економічне значення застосування різних форм організації виробництва</p>	1

1	2	3
11	<p>Тема 11. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства</p> <p>План:</p> <p>11.1. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства</p> <p>11.2. Система технічного обслуговування підприємства</p> <p>11.3. Планування соціального розвитку підприємства</p> <p>11.4. Відтворення і розвиток інфраструктури підприємства</p>	2
12	<p>Тема 12. Прогнозування, планування і регулювання діяльності підприємства</p> <p>План:</p> <p>12.1. Прогнозування розвитку суб'єктів господарювання</p> <p>12.2. Тактичне та оперативне планування на підприємстві</p> <p>12.3. Суть і призначення бізнес-планування</p> <p>12.4. Стратегічне планування діяльності підприємства</p>	2
13	<p>Тема 13. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції</p> <p>План:</p> <p>13.1. Поняття, класифікація та показники обсягу продукції</p> <p>13.2. Функції, принципи і концепції маркетингової діяльності на підприємстві</p> <p>13.3. Виробнича програма підприємства та порядок її формування</p> <p>13.4. Матеріально-технічне забезпечення виробництва</p> <p>13.5. Якість і конкурентоспроможність продукції</p>	2
14	<p>Тема 14. Валові витрати і ціни на продукцію</p> <p>План:</p> <p>14.1. Сутність, класифікація витрат підприємства</p> <p>14.2. Собівартість валової, товарної і реалізованої продукції.</p> <p>14.3. Витрати на одиницю обсягу товарної продукції</p> <p>14.4. Обчислення собівартості окремих виробів</p>	2
15	<p>Тема 15. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства</p> <p>План:</p> <p>15.1. Характеристика фінансової діяльності підприємства</p> <p>15.2. Фінансовий план підприємства</p> <p>15.3. Прибуток і дохід як основні показники фінансових результатів діяльності підприємства</p> <p>15.4. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства</p>	2

1	2	3
16	<p>Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства</p> <p>План:</p> <p>16.1. Економічна безпека суб'єктів господарювання</p> <p>16.2. Стратегія формування високого рівня економічної безпеки підприємства</p> <p>16.3. Характеристика та організаційні форми реструктуризації підприємства</p> <p>16.4. Санація підприємства</p> <p>16.5. Нормативне регулювання процедури банкрутства в Україні</p> <p>16.6. Процес ліквідації суб'єкта господарювання</p>	2
Разом		24

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	<p>Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання</p> <p>План:</p> <p>1.1. Сучасні форми добровільного та інституційного об'єднання підприємств та організацій</p> <p>1.2. Сутність, функції і типи сучасного ринку.</p> <p>1.3. Загальні принципи та етичні норми господарювання на ринку</p>	6
2	<p>Тема 2. Основи підприємницької діяльності</p> <p>План:</p> <p>2.1. Форми співробітництва у сферах виробництва, товарообміну і торгівлі, фінансових відносин.</p> <p>2.2. Факторинг: фінансування для бізнесу</p> <p>2.3. Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин</p> <p>2.4. Особливості діяльності різних типів господарських товариств</p>	6
3	<p>Тема 3. Управління підприємствами</p> <p>План:</p> <p>3.1. Зарубіжний досвід централізованого управління первинними ланками національної економіки</p> <p>3.2. Переваги та недоліки різних організаційних форм управління підприємствами</p>	6

1	2	3
4	<p>Тема 4. Трудові ресурси підприємства, мотивація та оплата праці</p> <p>План:</p> <p>4.1. Особливості систем управління персоналом у фірмах економічно розвинутих зарубіжних країн</p> <p>4.2. Форми мотивації персоналу та їх характеристика</p> <p>4.3. Резерви підвищення продуктивності праці працівників</p>	6
5	<p>Тема 5. Матеріальні активи підприємства</p> <p>План:</p> <p>5.1. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення</p> <p>5.2. Показники та шляхи кращого використання матеріальних ресурсів</p>	6
6	<p>Тема 6. Нематеріальні ресурси та активи</p> <p>План:</p> <p>6.1. Нематеріальні активи як юридично оформлені права виключного користування об'єктами промислової та інтелектуальної власності</p> <p>6.2. Класифікація нематеріальних активів</p>	6
7	<p>Тема 7. Оборотні кошти підприємства</p> <p>План:</p> <p>7.1. Порядок планування потреби в оборотних активах</p> <p>7.2. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів на підприємстві</p>	6
8	<p>Тема 8. Інвестиційна та інноваційна діяльність підприємства</p> <p>План:</p> <p>8.1. Роль фінансових інвестицій у становленні та розвитку ринкових відносин, умови їх залучення і використання</p> <p>8.2. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності підприємств</p> <p>8.3. Особливості оцінки ефективності організаційних нововведень</p> <p>8.4. Інноваційні процеси та джерела їх формування</p>	4
<p>Теми рефератів за змістовним модулем 1:</p> <p>1. Поняття підприємства як організаційно виокремленої ланки та економічно самостійної первинної ланки виробничої сфери.</p> <p>2. Правові основи функціонування підприємства. Статут, колективний договір та інші правові документи.</p> <p>3. Виробнича структура підприємства, її види і чинники формування.</p> <p>4. Поняття і загальна характеристика ринкового середовища господарювання підприємств та організацій.</p> <p>5. Сутність, основні функції, принципи здійснення і види підприємництва.</p> <p>6. Основні організаційно-правові форми підприємницької діяльності.</p> <p>7. Державна політика активізації підприємницької діяльності в Україні.</p>		

1	2	3
	<p>8. Сучасні тенденції розвитку міжнародних економічних відносин.</p> <p>9. Об'єктивна необхідність і поняття управління суб'єктами господарювання.</p> <p>10. Планування, організація, мотивація і контроль як основні функції управління підприємствами та організаціями (установами).</p> <p>11. Поняття та особливості системи управління персоналом підприємств.</p> <p>12. Зарубіжний досвід формування та ефективного використання трудового потенціалу фірми.</p> <p>13. Основні показники рівня ефективності використання основних засобів підприємства.</p> <p>14. Сучасна політика ресурсозбереження та ефективність її здійснення.</p> <p>15. Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства, їхній вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку.</p> <p>16. Поняття та елементний склад нематеріальних активів.</p> <p>17. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних коштів.</p> <p>18. Різновиди та структура капітальних вкладень, тенденції її зміни у часі.</p> <p>19. Формування і регулювання фінансових інвестицій на підприємстві.</p> <p>20. Об'єктивна необхідність залучення іноземних інвестицій на підприємстві.</p> <p>21. Оцінка ефективності виробничих і фінансових інвестицій.</p> <p>22. Чинники ефективності підвищення капітальних вкладів.</p>	
9	<p>Тема 9. Техніко-технологічна база виробництва</p> <p>План:</p> <p>9.1. Визначення та аналіз динамічних показників виробничої потужності підприємства</p> <p>9.2. Показники та шляхи підвищення використання виробничих потужностей</p>	6
11	<p>Тема 10. Організація виробництва продукції на підприємстві</p> <p>План:</p> <p>10.1. Виробничий цикл та його структура.</p> <p>10.2. Показники якості продукції.</p> <p>10.3. Об'єктивна необхідність, сутність і тенденції розвитку диверсифікації виробництва</p>	6
11	<p>Тема 11. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства</p> <p>План:</p> <p>11.1. Планування соціального розвитку підприємства</p> <p>11.2. Характеристика елементів соціальної інфраструктури підприємства</p>	6
12	<p>Тема 12. Прогнозування, планування і регулювання діяльності підприємства</p> <p>План:</p> <p>12.1. Основні показники тактичних планів, їх класифікація і призначення</p> <p>12.2. Стратегічне планування в діяльності підприємства</p>	6

1	2	3
13	<p>Тема 13. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції</p> <p>План:</p> <p>13.1. Стандартизація продукції, її складові елементи і принципи здійснення</p> <p>13.2. Економічна і соціальна ефективність стандартизації і сертифікації продукції.</p>	6
14	<p>Тема 14. Валові витрати і ціни на продукцію</p> <p>План:</p> <p>14.1. Визначення впливу окремих техніко-економічних чинників на зменшення поточних витрат</p> <p>14.2. Кошторис витрат виробництва: поняття, склад та методика складання.</p> <p>14.3. Шляхи зниження собівартості продукції.</p>	6
15	<p>Тема 15. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства</p> <p>План:</p> <p>15.1. Оцінка соціальної ефективності діяльності підприємства</p> <p>15.2. Механізм формування та використання чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності.</p> <p>15.3. Методичні інструменти та послідовність аналізу прибутку підприємства.</p>	6
16	<p>Тема 16. Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства</p> <p>План:</p> <p>16.1. Об'єктивна необхідність формування та реалізації національної програми антикризового господарювання як важлива складова економічної безпеки вітчизняних підприємств та організацій</p> <p>16.2. Програма санаційних заходів фінансово-економічного характеру.</p> <p>16.3. Особливості ліквідації підприємств. Форми ліквідації підприємств</p>	6
<p>Теми рефератів за змістовним модулем 2:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складники техніко-технологічної бази, шляхи її формування на підприємстві. 2. Змістова характеристика і форми технічного розвитку підприємства. 3. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва . Види лізингу. 4. Поняття, види і чинники формування виробничої потужності підприємства. 5. Загальні методичні принципи розрахунку виробничої потужності підприємства. 6. Показники та шляхи підвищення використання виробничих потужностей. 7. Сутнісна характеристика та структура виробничого процесу. 		

1	2	3
	8. Виробнича і соціальна інфраструктура підприємства: суть і значення. 9. Відтворення і розвиток інфраструктури підприємства. 10. Прогнозування розвитку суб'єктів господарювання: мета та принципи. 11. Функції, принципи і концепції маркетингової діяльності на підприємстві. 12. Виробнича програма підприємства, її ресурсне забезпечення. 13. Матеріально-технічне забезпечення виробництва. 14. Продуктивність праці як економічна категорія. Показники рівня продуктивності праці. 15. Основи організації оплати праці на підприємствах. 16. Зміст та методика обчислення кошторису виробництва. 17. Стратегія і шляхи зниження поточних витрат на підприємствах України. 18. Економічна безпека суб'єктів господарювання	
Разом		94

8. Методи навчання

Для досягнення мети та завдань курсу, впродовж лекційних та семінарських занять передбачено застосування наступних методів навчання:

- за джерелами знань: словесні – розповідь, пояснення, лекція, консультація; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, тестування, ситуаційні завдання;
- за характером логіки пізнання: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний;
- за рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький;
- за рівнем інноваційності: ситуаційного аналізу, дискусія, робота в групах.

Відповідно до Положення про організацію навчання студентів НАСОО за індивідуальним графіком дозволяється навчатися, як *виняток*, студентам 3 курсів першого (бакалаврського) рівня. Студенти, у разі неможливості відвідувати заняття з поважних причин, що підтверджено відповідними документами, мають змогу отримати індивідуальний графік навчання, що дає їм право, визначеним у п.2.2 Положення, бути відсутніми на лекційних, семінарських та практичних заняттях та передбачає самостійне опрацювання студентом навчального матеріалу з відповідних дисциплін.

Студент, який має право на індивідуальний графік навчання, протягом перших двох тижнів нового семестру складає графік за визначеною формою (додаток 2 до Положення), погоджує його з кожним викладачем дисциплін, передбачених навчальним планом відповідного семестру.

Студенти, що навчаються за індивідуальним графіком повинні своєчасно та в повному обсязі виконувати завдання поточного і модульного контролів на платформі Moodle. Виконання індивідуального графіку навчання є підставою для допущення студента до екзаменаційної сесії на загальних підставах.

Консультавання студентів, як мають індивідуальний графік навчання, здійснюється за семестровим графіком консультацій викладача. Окремий час консультавання цих студентів не передбачено.

За виконання індивідуального графіку навчання відповідає студент.

9. Методи контролю

Навчальна дисципліна «Економіка підприємства» оцінюється за модуль-но-рейтинговою системою. Вона складається з 2-х модулів. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою в кінці семестру.

Поточний контроль: основними формами поточного контролю є відповіді студентів на семінарських заняттях, розв'язання практичних та ситуаційних завдань на платформі Moodle.

Студент може отримати максимально 22 бали за виконання завдань змістовного модуля 1 (по 4 бали окремо за Темами 1-3 змістовного модуля): розв'язання практичного завдання – 4 бали; (по 2 бали окремо за Темами 4-8 змістовного модуля): розв'язання практичного завдання – 2 бали; розв'язання ситуаційного завдання – 2 бали.

Студент може отримати максимально 18 балів за виконання завдань змістовного модуля 2 (від 2 по 4 балів окремо за Темами 9-16): розв'язання практичного завдання – 2 бали; розв'язання ситуаційного завдання – 2 бали.

За несвоєчасне виконання завдань поточного контролю, зокрема письмову відповідь на вибіркове питання до самостійного вивчення та розв'язання ситуаційних завдань, знімається по 0,5 балів за кожне завдання.

У разі недостатньої кількості балів за поточний контроль студент може отримати додатково по 5 балів за кожен змістовний модуль за умови виконання індивідуального завдання у формі реферату з обов'язковим захистом під час проведення викладачем консультацій з дисципліни згідно затвердженого графіку.

Відповідно до Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в НАСОН та Положення про академічну доброчесність у НАСОН у разі виявлення викладачем порушення студентом норм та правил академічної доброчесності, викладач зобов'язаний застосувати норми п.11.8.3 Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти в НАСОН, зокрема: «повторне проходження оцінювання (тест, контрольна робота, залік, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента (модуля) освітньої програми».

Модульний контроль: дві модульні контрольні роботи у формі тестування на платформі Moodle. Студент може отримати максимально по 15 балів за кожну модульну контрольну роботу. Сумарно 30 балів за модульний контроль.

За несвоєчасне виконання завдань модульного контролю знімається по 3 бали за кожну модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль: екзамен у формі підсумкового тесту на платформі Moodle. Студент може отримати максимально 30 балів.

За результатами семестру студент отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою, яка розраховується як накопичена сума отриманих балів за всі види поточного, модульного та підсумкового контролю.

Якщо за результатами модульно-рейтингового контролю студент отримав сумарну кількість балів за три змістовні модулі, що не перевищує 49 балів, то студент вважається таким, що не виконав усі види робіт, які передбачаються навчальним планом з дисципліни «Економіка підприємства» і направляється на повторний курс вивчення дисципліни.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1									30	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	МК 1		
4	4	4	2	2	2	2	2	15		
Змістовий модуль 2										
T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	МК 2		
2	2	2	2	2	4	2	2	15		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Економіка підприємства» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня / Укладач Л.С. Новіченко. Київ: НАСОА, 2022 (в електронній формі, розміщені на платформі Moodle).

2. Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять з дисципліни «Економіка підприємства» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» / Укладач Л.С. Новіченко. Київ: НАСОА, 2022 (в електронній формі, розміщені на платформі Moodle).

3. Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисципліни «Економіка підприємства» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» / Укладач Л.С. Новіченко. Київ: НАСОА, 2022 (в електронній формі, розміщені на платформі Moodle).

4. Тести для самоперевірки, завдання для поточного (модульного) та підсумкового контролю знань здобувачів (в електронній формі, розміщені на платформі Moodle).

12. Рекомендована література

Основна

1. Гусєва О.Ю., Воскобоева О.В., Хлевицька Т.Б., Голобородько А.Ю., Ромащенко О.С. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 215 с.

2. Дмитрієв І.А., Шевченко І.Ю. Економіка підприємства: навчальний посібник. Х.: ФОП Бровін О.В., 2018. 292 с.

3. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с.

4. Економіка підприємства / Л.Л. Лазебник, В.В. Гурочкіна, Л.В. Слюсарєва та ін.; за заг. ред. Л.Л. Лазебник. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 426 с.

5. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 620 с.

6. Економіка підприємства: навчальний посібник / О.І. Лисак, Л.О. Андрєєва, Л.О.Болтянська. Мелітополь: Люкс, 2020. 272 с.

7. Про акціонерні товариства: Закон України № 514-VI від 17 вересня 2008 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>

8. Про господарські товариства: Закон України № 1576 XII від 19.09.91 р. із змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>

9. Про оплату праці: Закон України №108/95 від 24 березня 1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>

10. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 6 лютого 2018 року № 2275-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text>

Допоміжна

1. Господарський кодекс України: від 16 січня 2003 року № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n2582>

2. Іванілов О. С. Економіка підприємства: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 728 с.
3. Інструкція із статистики заробітної плати: Затв. наказом Міністерства статистики України № 323 від 11.12.95 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04#Text>
4. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII URL: www.zakon.rada.gov.ua.
5. Косова Т. Д. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2017. 440 с.
6. Новіченко Л.С. Актуальні питання формування Звіту про управління підприємством. Економічний аналіз. 2018. № 4. С. 258-264
7. Новіченко Л.С. Лізинг як форма оновлення технічної бази виробництва Вісник Хмельницького національного університету. 2021. № 5. Том. 2. С. 134-142
8. Новіченко Л.С. Продуктивність праці: аналіз показників та резерви підвищення. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2022. № 3. С. 21-28.
9. Новіченко Л.С. Платоспроможність суб'єкта господарювання: сутність, економічний аналіз та напрями підвищення. Наукові перспективи. 2022. № 3(21). С. 83-93.
10. Новіченко Л.С. Виробнича програма підприємства: зміст, фактори впливу та порядок формування. Збірник наукових праць «Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту». 2022. № 2. С. 55-61
11. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: www.zakon.rada.gov.ua.
12. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04 липня 2002 року № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
13. Про колективні договори і угоди: Закон України № 3356-XII від 1.07.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text>
14. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України № 222-VIII від 2 березня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
15. Юрченко Н.Б., Кравчук Р.С., Запихляк І.Б., Василик І.І. Економіка підприємства: навч. посібник. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2018. 377 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua
3. Офіційний сайт Міністерства економіки України URL: www.me.gov.ua
4. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua